

УЛУУ КЫАЙЫЫ БЫРААҢЫННЫЫГЫНАН!

Төрөөбүт түөлбөбит чэчирии сайыннын!

2006 ел

Ыам ыйын
6 күнэ
СУБУОТА

№ 62

(9438)

САҢА ОЛОХ

Чурапчы уулуунун таһааҥа

ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

КЫАЙЫЫ КҮНҮНЭН ЭБЭРДЭЛЭР

Ытыктабыллаах ветераннарбыт, сэрии ыарахан кэмин туораан көнүл олобу аҕалбыт күндү дьоммут!

Бу үөрүүттэн харах сулаах бырааһынньыгынан эбэрдэлээн туран, эһизэх хаалдыктаах бэйэбит хонкуйан, сүһүөхтээх бэйэбит сүгүрүүн туран махталбытын этэбит! Эһиги баар буоланкыт бүгүнтү олох баар, эһиги Кыайыыга дьулуургутунан, тулуургутунан бүгүн бары дьоллоохтук олоробут.

Күндү дьоммут, ыалдьыман, сүтүмэн. Тус олоххутугар, чугас дьоннугутугар туох баар бары үчүгэйи, сырдыгы, ырааһы баҕарабыт.

И.Н.АММОСОВ, улуус баһылыга,
Г.В.СМИРНИКОВ, Улуус Мунньаҕын председателэ.

Убаастабыллаах ветераннар, Улуу Кыайыыны уһансыбыт бар дьоммут, күндү биир дойдулаахтарбыт!

Ис сүрэхпиттэн бу Улуу бырааһынньыгынан итиитик, истинник эбэрдэлиибит! Эһиги онорбут үтүөбүт, хорсун быһыыгыт үйэлэр тухары умнуллуо суоҕа, көлүөнэттэн көлүөнэбэ бэрillэн, өлбөт тыгыннар. Ыалдьар дьэни биллэмэккэ, чэгиэнник, дьоллоохтук олорун, дьон-сэргэ махтала эһизэх ананнын.

Ф.С.ЧИЧИГИНАРОВ, "Чурапчы нэһилиэгэ"

МТ депутаттарын сэбиэтин председателэ,
И.И.ОКОНЕШНИКОВ, "Чурапчы нэһилиэгэ" МТ баһылыга.

Улуус бары олохтоохторун, ытык-мааны сэрии, тыыл ветераннарын, хоту көһөрүллүү кыттыылаахтарын, ааспыт сыллар ыарахаттарын санныларыгар сүгэн кэлбит дьоммутун Улуу Кыайыы б1 сылынан итиитик эбэрдэлиибин!

Кэм-кэрдии ааһан, ыраатан истэр даҕаны, фашистскай халабырдьыттары үлтүрүтүү, тыыл үлэтигэр сарсыардааны сардаҥаны, кизһээни ими былдьасыһа Саха сириг олохун айгыраппат туһугар үлүскэннээх үлэ суолталара өссө дирикээн, ис хоһооно улуутуйан иһиэхтэрэ. Кырдьаҕастарга үтүө сыһыаммыт, ахсаабат болҕомтобут, кинилэр доруобуйаларын туһугар алгыспыт өссө дирикээн истиннэр. Бар дьоммут, доруобай буолун, таһаарыылаах үлэни ситиһин, дьоллоох олобу уһансын!

И.К.МАКАРОВ,

"Чурапчы" түмсүү сэбиэтин председателэ,
Ил Түмэн депутата.

Дорогие участники Великой Отечественной войны, ветераны и труженики тыла!

Сердечно поздравляем Вас с Великим праздником - Днем Победы!

Этот день стал символом гордости нашей Великой Родины. В памяти поколений остались примеры стойкости, мужества, терпения и героизма фронтовиков и тружеников тыла. Ветераны войны, мы испытываем вечную благодарность за Вашу отвагу и героизм во имя Отечества! В этот день Победы желаем Вам здоровья, благополучия и счастья!

И.С.ДАНИЛОВ, подполковник,
военный комиссар Чурапчинского улуса

Уважаемые ветераны, участники войны и тыла!

Низкий поклон за ваше мужество и самоотверженность, героизм, проявленный в годы войны! Примите наши самые теплые пожелания мира и добра в ваших домах, крепкого здоровья, долгих лет жизни, спокойствия и благополучия!

В.Ф.ПЕТРОВ, генеральный директор ОАО ХК "Якутуголь".

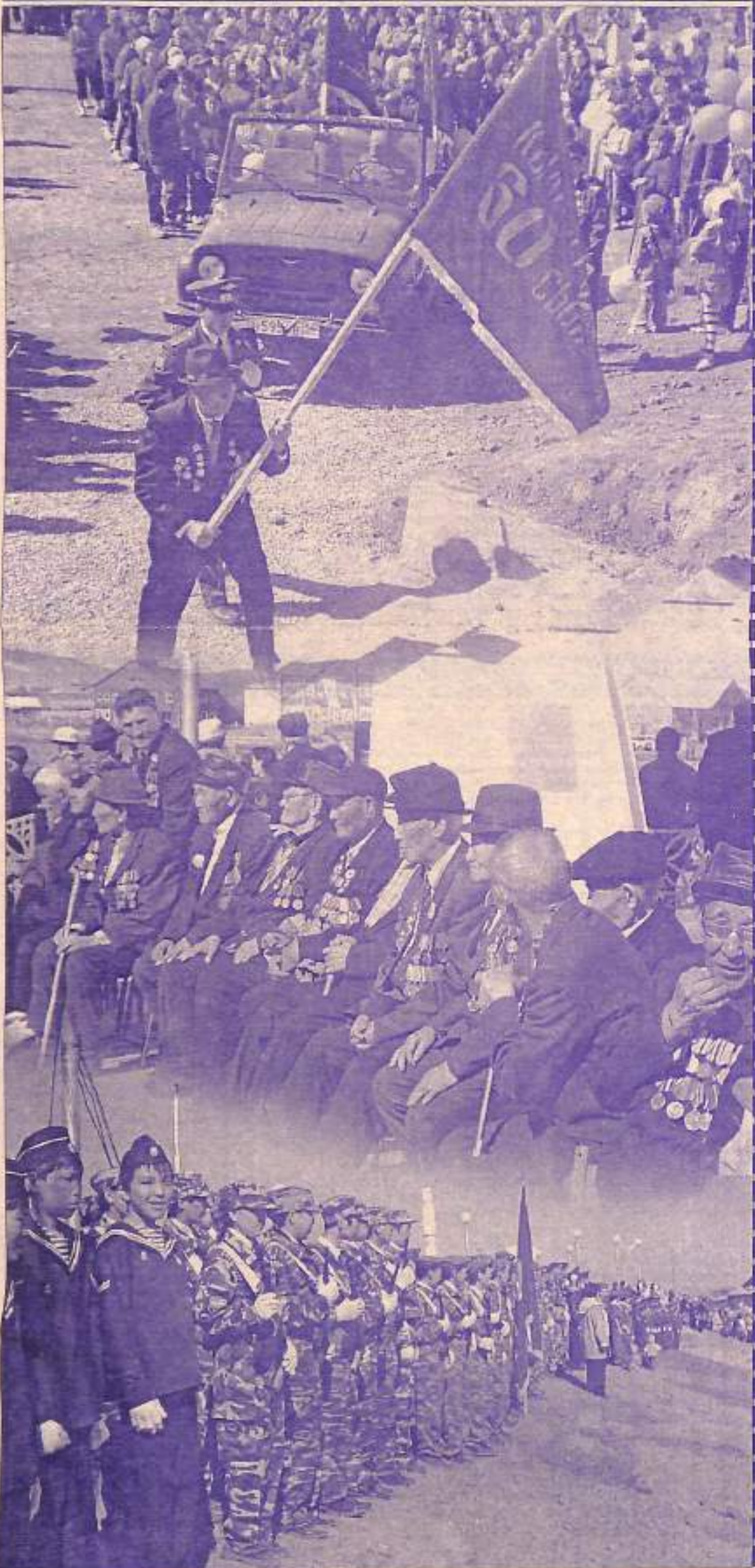
С.И.ХАЧАТУРЯН, председатель территориальной профсоюзной организации работников ОАО "Якутуголь".

Дорогие ветераны Великой Отечественной войны и тыла!

Искренне поздравляю Вас с Великим праздником - Днем Победы!

Мы никогда не забудем погибших и тех, кто всем смертям назло остался в живых. Значим подвиг тружеников тыла, которые у станков, в шахтах, на полях приближали светлый миг Победы! Будьте здоровы и живите без горестей и печалей, мира, добра и благополучия вам и вашим близким!

Н.А.ЧАУССКИЙ,
народный депутат РС (Я), Почетный гражданин
Чурапчинского улуса, директор Нерюнгринского
ремонтно-механического завода.

КЫДЫААЧЧЫЛАР ХАМАНДЫЫРДАРА

Алта ый устага буорах буруотун ортотунан, сиби-
ниэс ардах аннынан хас да хабыр халсыыларга кыай-
ылаадынан тахсыбыт, баара-суога 26 сааһыгар Улуу
Ленин куоратын көмүскүүр кыргыһыыларга бэйэтин
эдэр олобун кыайыы иһин толук уурбут, Волховская
фронта аан бастаан кыдыйааччылар роталарын ко-
мандирынан аатырбыт, Комсомол Кини комитетытан
чаһыы, бинокль, саа бэлэхтэрдээх снайпер "Хорсунун
иһин" медалынан, "Кыһыл Знамя" орденынан
наҕараадалааһыт лейтенант Егор Дмитриевич До-
горулов кулун тутар 16 күнүгэр 90 сааһын туолбут
бурдуу этэ.

Ага дайду сэринтин чугуйуу кэмгээр бойобуй набаарааны ылы олус сэдэх буолара, уһулуччу түгэннэргэ эрэ бэриллэрэ. Оннук кэмэ манньк набаарадалары ылбыта, чаччы хорсун-хоодуот, булугас өйдөөх, өстөөх утары геройдуу охсуһуу туйгун холбурдарын көрдөрбүт командир буоларын кэрэһэллэр.

Хорсун буйун, Хатылы нэйилэгийн нэургун уолун олохтоохтор истинник самыллар. Могиллаба памятник, стадионна бюст, кинигэ онорторбуттара. Олохтоох музейга кини түһүрэн стэндэ оюоһудан турар.

Егор Дмитриевич тулунан Үеһээ-Бүлүү олохтоого Москвада 1938 с.Осовиахим ССРС киин оскуолатыгар биригэ үөрэммит истин доһоро Аҕа дойду сэриитин кыттыылааҕа гвардия лейтенана,биллиилээх хапсагайдыт Никита Константинович Докторов суругун бэчээттибит:

Дьоксуускай куоракка Осовиа-
хим дьон байыаннай-физкультурнай
дьыаланы салаһар тэрилтэ баара.
1934 сыллаахха Москваҥан көрө
сылдьар Осовиахим оскуолата 2 ый-
даах курстары ыһыллыта. Ол онно
Саха национальнай-байыаннай ос-
куолаҕа үчүгэйдик үөрэммиттэри
ылбыттара. Ону бүтэрбиктэри ула-
хан оройуоннарга иккилии, кыра
оройуоннарга биридии кииһини ыһы-
ттара. Онтон ыла байыаннай
дьыалаҕа нэһилиэнньэни үөрттэн
Саха сиригэр киирник тарданмыта.
Ити курс кинниттэн Булууга үлэли
сылдьан 1938 с. Москваҕа Осовиахим киин оскуолатыгар үөрэн-
барбытын, ол онно Догордуров Дьөгүөр дьон уоллун бириг
үөрэммитин. Хаһан билсибиктитин чуолкай өйдөөбөлүүн. Ми-
илохтор сүрдээх элээсэй, үөрүһүнэг, оҥолуу ыраас, аһаҕа
дууһалаах киһи баар буолбута. Иккисин да тута өйдөөһөн, хайда-
һа уруккуттан билсипэр дьон курдук иккэ табаарыстаспыллыт.
Миһин аһыйах саңалаах киһини: киһи күлүн-үөрүн, санаран
ингээн ситэрээт.

Үерэхлэлт сурдаах нобуруускаах этэ, иккнн чэл-экити
мьнарыбт, охуулааттан кенүүлэгэн Москва куоранка күүлэйдн
киирэбт, театрларга, музейларга сүлдөө сатырыбт.

Бирдэ Москваба Малай театрга. Ленинград икхи уолун кэптэ сырыттыбыт. Биниги театрга үгүстүн сылдырбатыах. дыомно барыта да дикти курдук. Уолаттарбыт. "Декорациялара Ленинград театрыгар тиниэбэт", - дигэн балачака уһуннук хэпсэтиллэр. Дьөгүүрүм икхэ сатаан баран туллубата. Кырдык, кырдык, мелтех собуос Саха театрын декорациятыгар аңаар да атаар тиниэбэт. "Дьомно мух соһууһаллар: "Оп деинкэй, тымыны Саха сирингэр театр баар дуо?" Дьөгүүрүм өссө тэптэн туран илэнир: "Хайдах суох буолаар, уулуссаларга үрүң эһэлэр хаансаллар, бөрөлөр сүндүлүһүлэр, олору өтү өрөтүн курдук иитэбиг, онгон театр - өстүрүлүһа дойдута. Мин сүрдээгин кыбыста саныыбын: "Дьобордо Дьөгүүр, кыратык сымыйаһа", - диибин. Киһим күлэн-күлэн баһааран этэр: "Тоох да сымыйа суох. Мин Саха театрын ииники кэсэни киһи кэспэбин. Онгон эһэ, бөрө туһунан - дыону хайдах хоһооноркуй?" Мин сөбүлээһэрэр эрэ тиниэбин.

Ол "сайда" сындыан бирдэ улахан сыяада билгиз атын алган камернай театрга сырыттыбыт. Дьэ уһуннук музыка бөбөгө буолла. Кирибит дьон хаймахпытый, утуктуу-утуктуу истэ саатаабыт, муһунубт тыаһа дьон куттал; дьон сирэйин кэрдэхтүтүк, бары ойдуур бадайытык истэн олоролор; онтон күүрт утуяагы гынан, ойороско анныаһаастыбыт, чуут антракта тириэ баһаан алаһа биллэрэлибит.

Сурдаз бийлий киһи этэ, сырсыыга киһи да тулуппата, командование махталын куруук ылара. Дьөгүөр быык буолла да "Иккэбэр Дьэбдыһыҥ" диир блокнотугар сурунуурун өйдүүбүн. Оскулабытын үлүһүйдик үөрэһин дегенант занниелаах бутар билиит уонна сахалартан аан маһнай снайпер нуорматын толор булуптур. Дойдубутугар кэлэн, Осовоахкина араас дуотунастары үлэһээн барбылпыт, сүмүһэр эһийт.

1941 снлааха Байннай Академияа барарга Обком бай-
аннай отделын сэбиэдиссэй Муханса суругун тулгурум, оин-
балээнэнэн илэн, сэрн буолан көгүл өтүүбүн тылланан бар-
быгым. Дьокуускайтан боруохутунан, сэмэлэтүөнүн айаанан
Антихна дикэ байыаннай куоракка (Чита таһыгар) түспүтүм. Он-
но 2 дуу, 3 дуу хонон баран остолобуурга Дьөгүөрбүн көрсө-
түспүтүм; сөһүүү да, үөрүү да бөрө буоллубут. Бийигини сарпа-
стаак офицердай батальонна балааккага иккинн гынан сыйта-
раллара, Бийиги хаһаайыстыбаннай чаас начальнигыттан
көрдөнөн, биэр балааккага сыйпылпыт, арааһы бары изэспилли-
пит, ахтыспылпыт. Ол оһно биэр элэтин үмүдүбүткэ өйдөөн ха-
лпыппын:

Дээ, Никитээ, арбадаспыт түүтүн үргүүр дьон иһаллар", - ди-
битэ билингэ дьори кулгаахлар иһилэргэ дылы. 3-4 хонон ба-
дан тус-туфунан ыгыталаабыттара, ити бийиги бүтээн, көрсүһүүбү-

Билигин да доборум күлү-үрө сыйдыарын, көрсүө майгытын
онно аламабай сыйыанын умтубалтын, эдэркээн сыйдыан дүй-
гүн туугар тынынын толук уурдаа, ол умнуллубакка кэриэстэ-
ритан сүрдээбин үөрдүм.

Хөтөлгөөнийг: **Н. ДОКТОРОВ – БЫЧЫРДААН**
Хөтөлгөөнийг: **Е.Д.Догоордуров**

**УЛУУСПУТ УЛУУ КЫАЙЫНЫ УАНСЫБЫТТАРЫГАР
АНАППААХ ПАМЯТНИК-КОМПЛЕКС СИТЭРИЛЛЭР**

Бием ийнэ — Улуу Кыяйын 61 сылыгар аналлаах үөрүүлээх дьаһаллар, бырааһынныыхтаабы парад буолар бэлнэ ийнэ. Бү үөрүүлээх күнү көрсө билиги улуустут дьаһалтатыг көбүлээһининэн конспект томторугар сэрхи кыттылаахтарыгар сэрхи хоноугутар охтубут буюуттарга өйдөбүнчүк ламтаныгы сиртэри ыһыллар. Нерондун куораттан сакааһын кэлбит кристалл — сланец таастан оңоһуллубут плиткаларга, Дьокхускай куоракка "Обелиск" ритуальный фирмага улустут ыһыллуктаритта сэрхи хоноугутар охтубут буюуттар ааттарын-суолларын комьютерга сурутараран аралан билигин бэйэбит олохтоох сүваршик уолаттарбыт биригээдэлэрэ тиири араамажа кэтэрдэ сыйдыллар. Үлэлиин сылдыар уолаттартан: "Үлэ хайдарыи, ааккыт-сүргүт, кииндизний?" — дьиз ыйыталаастым. Дьонум бэрт эйбээс, үтүс кэлсээн нээх буолан биздэлэр. Уһуен сүваршик идэлэттар, Константинов Константинвич Колесов уонна Семен Семенович Андреев дьизнэр. Биригээдэнириэтин Илья Ильич Лестракса сылдыар. Сүваршиктар биригээдэлэрин талынан бырайыак, автора, СР Худуолунууктарын уонна Журналистарын союзтарын чилиэтин Григорий Григорьевич Турантаев икки көмөлөһөөнү уолаттарыныи — Андрей Сергеевтыи уонна Егор Семеновтыи утэлиин сыйдыллар. Кииндэр мас дьаһалыктарга цемент кутан тумбо форматын оңороллор. Бу формаларга 15 Советскай Союз Маршалларын хаартыжаларга таас плиткаларга үөрүлүохтөөхтөр. Ийэ дөйдүүлэрин кэмиссээн са

рин хонутугар төрөйдүү охсупуутун салмайбыт маршалларбыт аат-
тарга - суоллара толору суруллубуттара, хаартыскалара ууруллу-
буттара бичигин кэи ынаттарарга иитэр - үөрэтэр сыалламда, ки-
һиллэргэрин быһымыа кыһалар тухары умуллубатын туохулуур.

Григорий Григорьевич: «Блэм айнаа 9 кунугар дилы бутарзэри куустэахтик үлэлиги сэлдээбит. Барыга үс биригээдэ үлэлиир, куореттан кэлэ сэлдээр дьомхонтун ааган туран. Онон интернациональга биригээдэбит. Барка талсан куустэахтик үлэлиибит. Бииргэ үлэлэхэ сэлдээр дьомхон, бырайыагым үс сылдаах үлэтин тулган барытын силлиги үлүүлүм дьомо - сэргэтэ сөбүлдэн аагар «Сэлэ олоо», хэлэиыгэр сүрүмүй», — диэн уерта.

Бу үзлгн сгдлар бигр дондулаактарбитын кытта тннэ
Дькуускай куораттан "Якутстройматериалы" ХЭТ үзлгнтэ И.П.
Трофимов уонна кунээх Арменияттан кэлэн дуоҕабарынан
үзлгн сгдлар И.А.Григорьян уонна А.Д. Аршакян бигр
хамаанда буолан үзлгн сгдээллар.

Аныгы эхэлэх зам үүнэр келуенэтигэр буорак сылтаах сэрин сылларын өйдөбүнүгэ буолан, бу комплекс өр сылларга Чурал-чыбыт кинигэр, дьом ытыктаан ааһар бир бэлэз микстэтинки буолуоба.

А. ПЕРМЯКОВА.
Харитмского интернациональ бургээдэ үлэ камизер.

А. ПЕРМЯКОВА.

Хоёртмыс хоёр интернациональ бичигээдэ үлэ кэмизэр.

УЛУУС ХУНДЭ-УЛУУС СУЭРХИЛЭМЭ

Күн-дөрөл аастар ааһан истэрин аайы Улуу сэрии содула, ки-
ни мартышка хас биирдни киһи өйүгэр-санаатыгар сүппэт баа-
буолон сөгөн сылдыара күүһүрдэн күүһүрдэн истэр.

Сагаагахаа дайдаг сүт-кураан бүрүүсэлбэ, оройуон агарын куус өртүөн хотугу оройуоннарга көһөрүү сазаламмыт иккис ыар мэһэллэ буолбута. Билиги оройуонмут дыһун сэрм күүһү, оройуон да илгэр хоргуһан өлүү 3 тыһынчанан такс минибитин согон барбыта.

Улуу Кыайымы 60 сылынан бийикти улууспутугар араас өрүттэр дээх санатар, үйүттэр, кэриэстиир, үлэлэр ытыллылар.

[illegible]

көстүүтүн үчүгүдөй тулсарыта. Сарыга ыңгырыллыбыт димму
анардаа бу хонууга бүтэиниги стройдаабытара, бүтэиниги нис
сынаада, трактор сьарбасыгар оморбутара, сорохтор стройдаа
арбаа дизи сатыы хаамса турбутара уонка Чурапчыларьгар зар
гиллибазьхара. Ончолорго "талах күрүө" уута уолан, хонуу бу
дан турара. Бүтүн билингги бир кизэн туттар мистэбининэн Кый
ын кьөөдө буулар.

Ким баатар патристическай өйө-санаата дызтын борюугута сабаланаар дызчыллар. Чуралчыбыт сэлээнмэстин көстүүгэ тус сабага дэрэниэн көстүүтүн кызгэлтиэхтээх, кызгэлтиэхтээх эр буолбатах үлүс тугунаа тыынаа ололорун көрдөрүөхтээх. Чыгыл

Ага дайду сэрхитигэр оройуон кыттыытын көрдөрүөрүдө
онолуктар түдүрүллаллар. Урукку сэрхити, көнөрүлүүт паныяты
тарых салгыт Советской Союз Геройа Г.Д.Протодьяконова
андалах мизэст ситэриллэр. Гаврил Дмитриевич барельеф, аас
пыт сэрин биэр техниката — пушка, оройуон сэринг, үлэ фронту
гар ытырылыбыт дьонноруо мраморга суруллубут истиндэ
никки: Ага дайду Улуу сэрхити кыйыынан түмүтүспит Совет
ской Союз генералиссимуса И.В.Сталин, Советской Союз мар
шалларын мугириэттэрэ анал подстаменга түрүөрүлүмүлөр. Суб
кониңлэр Европа, Азия норуоттарын фашизм хара дыйыттан бо
холообут сүрүн дьоммт, үлүү локкөөрлөтүлүбүт буюраллар.

Өр кэмиз сүрэк багата эрз буолубут туулуларытын Муниципальнай тэриитэ баһылыга И.Н.Аммосов таба өйдөөр, чуҕастаабылынан сөтөөх хардыыны онсрубут, өттөн туулулар олоххо киириилэригэр сыратын, доруубуйатын бизээн туран ылсыбыт дүккүөрүдээх үлэһит, улус дегүлэттарын сабытын баһылыга Г.В.Савиричкова олохко ылахан өйүлөөхтөр.

Кыааны 60 сыла буолуор диэри төһөлөөк элбэх райком секретара, райсовет председатели, муниципальнай тэрилтэ баһылыга олорон, үлэлээн ааспыттарай? Кинилэргэ хайаларыгар да маннь сүөлүк идея киирбэтэ.

Бу өндөбүнчүк, кэриэстэбил тутууларбыт ыччаттарбытыгар иннини олохтуттар анаар. Сага ыал буолар эдэр дэон сымдаа баларын кэриэргэ, Гаерил Протодяконова аналлаах мээстэз кэһөрүлүү мемориалыгар сымдаан өйдөөн-санаан баһаллар. Бу

Сүвхса отделе ыччаттар багаларын таба өйдөөн сыбаайбала
иччыларга анаан альбом тэрийон онгордо. Сага ыаллар сыбаайбала

Яарын күн түслүг фотожаартышкарлардан бу альбом биир страни-
цанын сымнахтара. Кинизаха хаан – мал буолбуттара албоомтон
несте сыһа, табыастастара, доюнорон көрүүктөрө, бэйэлэрэ да
саайган баран көрөн эдэр саастарын саныахтара. Устунна бу аль-
бом кэнээс – историксийи суопталгынарда. Сыбайбалааччылар
туох дьон буолан тахсаллара бүллүбүт ээ.

Кызын 60-сылтан улуу ыһахтыр алааһыгар "Маһаныга Ал-Луук нуска сэрэстэ" "Кызын сэргитин" туруорбуттара. Бу бэртээхэй саадаларын, маньык салтын бара турара буоллар. Быйыл Болугурдур Социалистическай Үлэ Геройа Р.И.Константинова аннаахх сэргитин туруору атылаа.

Мин эзэн агарбалым, улуус минийн кoстүүтэ улуус хайдах даанан олоорун нэрдэрүн наада дэн. Ол ийн сагалта эрэ, сэлээнүү олохтоохторо эрэ буолбакка, улуус нэһилиэньэтэ бүтүнүүтэ ийн тутар муостатан буолуохтаах. Оно хим гуох хыадаарын, үтө сааһатын тугу эмэ көмөлөстөрбүн дэн, ейдэбулт нэрэрт наада. Холбоно, Г.Г.Дагдан саэизиньэзэ иккэс тымр муостаны оносторо сымдыр. Бу байжи арбаны буол- батах. Илин дэжи олорсоннулар быһаччы сымдыр суолланан төһөлөөх айыраныахтарай. Бу дымнээхтик дэн туһугар үлэ көстүтэ

Дэрибинэ хэвсгүтэ кизэйдэрин тулугар, историческая суол-
таланын тулугар санаам биир гүтэни этэбин, дэрибинэ ха-
быллар хаба ортотугар, саятаха малдыттар кимдэ түһээг көрө-
бизэр сирдэрэ икки түмүл уунутары тураллар. Угата симээнэ
бүтэ, ханалла икки – саары икки ардыгар турар. “Гражданский сэ-
рин” түмүлэ дигэн ааттаммыта. Бу аат хэрэгэ. Аңардас граждан-
ский сэрин историятын манаа көрдөрүү тутак. буолуо. Бу түмүлү
“Улуус түмүлэ”, батар “Улуус 75 сыла” дигэн ааттыаха, симэххэ
хамдаа буолуо?

Уулука Р.И.Константинов, Е.И.Новгородова, М.А.Федотов, В.М.Кладим диэн Социалистическай Ула Герондардаахпыт С.А.Новгородов -лингвист, сахалыы алфавиты олохтообут киһи С.С.Яковлев — Эрикти Эристин, С.Т.Захаров ЯЦИК делегата С.И.Дычковский—Сэлэн Боло, Н.Д.Кривошапкин — Субуруускаан а.а.а. киэҥ туттар дьоннорбутун сыһыа-баайа олордутабыаҥ Быйыл үбүлүйдүк Р.И.Константинов бичун туурдорон олохтооҕа. Улуу Кыайы 60 сылыннан улууска ытыллыбыт үлэлэригэр биһирэз көрүөчү дьоннор.

Сүүрэн савалын улуус кишинэ — Чурагтын сэдээнхэтэ, нэгидиэнэ тэр кишинээрэ ирээд, тусгай көрүнээх буолалларыгар тулаайы ланна. Бэйэ олорор олбуора, дэриббинэтэ, нэгидиэгэ, уулуһа диньтэ сэллээт көстүүлээх уотна онук ис хоһоонноох тэрэгин нээх буоларын иһин диньтэрбор патриотическай өйү-сааһын угаары биэр эрэ боллуруйуу туорудук. Билэ, тэриэтэ, дэриббинэ тэрэгин биэрэ.

Чурагчид республикада бэрт үгүс көрүмүзгүз - бастагылар дин жакынкы билүүлөр дин. Традициябыл, аалпытын суолбу түн туһун бизиринизүг.

билэн туар сүрүн хамсатар хууслутунэн ыччаттар, эдэр дьон буолаллар. Эдэр дьон улуускутун сөбүлээн олорун, үлэлээн, ай-ыг, тутун, салгын сайыннарын.

И. ПАВЛОВ

И. ПАВЛОВ

	Вторник, 9 мая	Среда, 10 мая	Четверг, 11 мая	Пятница, 12 мая	Суббота, 13 мая	Воскресенье, 14 мая
ОРТ 1-й канал	06.00 Новости 06.10 "Шутка за шуткой". Юмористическая программа 06.30 Фильм "Сильные духом". 2-я серия 08.20 Служба Отчуждения 08.50 Дисней-клуб 09.20 "Уинни и уинни" 10.00 Новости 10.10 Пока все дома 11.00 "Огненное пламя". Документальный фильм 12.00 Новости 12.10 Военная комедия "Крепкий орешек" 13.40 Иосиф Кобзон. "Песни с фронта" 15.00 Новости 15.10 Фильм "Путь в Сатурн" 16.40 Фильм "Конец Сатурна" 18.30 "Поклонимся великим тем годам..." Концерт 21.00 Время 21.20 Х/ф "Перед рассветом" 22.50 Концерт Александра Розенбаума 0.30 Что? Где? Когда? 1.50 Фильм "Бой после победы". 1-я и 2-я серии 04.40 "Русский плен". Док. фильм До 05.30	06.03 Новости 06.10 "День победы". Праздничный канал 09.50 Фильм "Они сражались за Родину". 1-я и 2-я серии 12.20 Фильм "Диверсант" (2004 год). В перерыве - Новости 15.50 Новости (с субтитрами) 16.00 Москва. Красная площадь. Парад, посвященный Дню Победы 17.00 Песни Победы 17.20 Фильм "Звезда" 18.55 "Светлой памяти павших в борьбе против фашизма". Минута молчания 19.00 Новости 19.30 Фильм Федора Бондарчука "9 рота" (2005 год). По окончании - программа "Время" 22.00 Фильм Леонида Быкова "В бой идут одни старики" 23.30 Михаил Ульянов в исторической эпопее "Великий полководец Георгий Жуков" 01.30 Нина Русланова в фильме "Экзотика" 04.00 Фильм "Волны стая" 05.30 "Воздушные амазонки". Документальный фильм До 05.55	06.00 "Доброе утро" 09.00 Новости 09.05 "Убойная сила" 10.20 "Детектив" 10.50 "Малахов + Малахов" 12.00 Новости 12.05 "Веревка из песка" 13.20 Дисней-клуб 13.50 "Александровский сад". Многосерийный фильм 15.00 Новости 15.10 "Без комплексов" 16.00 Сериал "Талисман" 17.00 "Федеральный судья" 18.00 Вечерние новости 18.10 Криминальная Россия 18.40 "Любовь как любовь" 19.50 "Человек и закон" 21.00 Время 21.30 Фильм "Александровский сад" 22.30 "Зинзовий Гердт. Последние 24 часа" 23.40 Ночные новости 00.00 "Судите сами" 01.00 Детектив "Портной из Пизаны" 03.00 Фильм "Частный курорт" 04.40 "Положите ладанство". Раймонд Паулс. Документальный фильм До 05.45	06.00 "Доброе утро" 09.00 Новости 09.05 "Убойная сила". Многосерийный фильм 10.20 "Детектив" 10.50 "Малахов + Малахов" 12.00 Новости 12.05 "Веревка из песка" 13.20 Дисней-клуб 13.50 "Александровский сад". Многосерийный фильм 15.00 Новости 15.10 "Людмила. Без комплексов" 16.00 Сериал "Талисман" 17.00 "Федеральный судья" 18.00 Вечерние новости 18.10 Криминальная Россия 18.40 "Любовь как любовь" 19.50 "Человек и закон" 21.00 Время 21.30 Фильм "Александровский сад" 22.30 "Зинзовий Гердт. Последние 24 часа" 23.40 Ночные новости 00.00 "Судите сами" 01.00 Детектив "Портной из Пизаны" 03.00 Фильм "Частный курорт" 04.40 "Положите ладанство". Раймонд Паулс. Документальный фильм До 05.35	06.00 Новости 06.20 Фильм "Женщина-мушкетер". 1-я серия 08.00 Играй, гармонь любимая! 08.40 Слово пастыря 09.00 Дисней-клуб 10.00 Новости 10.10 "Смех" 10.30 Нарисованное кино. "История уруша" 12.00 Новости 12.10 Здоровье 13.00 Неделя на "Фабрике" 13.30 "Андрей Вознесенский". Док. фильм 14.40 "КВН - 2006". Премьер-лига. Вторая игра 16.20 Комедия "Белые росы" 18.00 Вечерние новости 18.10 "Поймать вора" 18.40 "Формула красоты" 19.40 "Большие гонки" 21.00 Время 21.20 "Фабрика звезд" 22.40 "Весна" с Иваном Ургантом 0.00 Фильм "Братство воле" 02.40 Николай Кайдан в фильме "Портрет леди" 05.10 Теория вероятности. "Задачи памяти" До 05.35	06.00 Новости 06.10 "Шутка за шуткой". Юмористическая программа 06.40 Фильм "Женщина-мушкетер". 2-я серия 08.20 Армейский магазин 08.50 Дисней-клуб 09.20 "Уинни и уинни" 10.00 Новости 10.10 "Непутевые заметки" 10.30 Пока все дома 11.20 Воскресный "Ералаш" 12.00 Новости 12.10 М/ф "Тора самоцветов" 12.20 Живой мир 13.20 "Куньин" 14.00 Док. фильм 14.30 Триллер "Заговорник" 16.00 "Империя" 17.00 Новые песни отланом - 2006 18.00 Вранна 18.50 "Роман со звездой" 20.00 "Кто хочет стать миллионером?" 21.00 "Время" 21.45 Фильм "Халк" 00.20 Футбол 02.20 Бокс. Антонио Маргарито - Мануэль Гонсалес. 03.00 Супер-новости. 04.00 Детектив "Тени и злодейство" До 05.45
РТР 2-й канал	06.00 Фильм "Беллада о солдате". 1959 г. 07.25 "Здоровье" 07.35 "Сельский час" 08.00 ВЕСТИ. 08.10 ВЕСТИ-МОСКВА. 08.20 "Русское лето". 08.30 Иван Царевич и серый волк. Мультфильм. 09.00 Фильм "Отряд особого назначения". 1978 г. 10.30 "Утренняя почта". 11.00 ВЕСТИ. 11.10 ВЕСТИ-МОСКВА. 11.20 "Нюрнберг. Последняя схватка". 12.15 Юбилейный концерт Олега Митяева. 14.00 ВЕСТИ. 14.20 "Фильм №85". 15.05 "Великолепная восьмерка" 15.50 "В Городке". 16.00 Фильм "Судьба". 1977 г. 17.00 ВЕСТИ. 17.10 Фильм "Судьба". 1977 г. 19.25 Комедия "Дополнительное время". 2005 г. 21.05 "Смешной день ранде-ния". 23.00 ВЕСТИ. 23.10 "Дрозды. Хроника трагедии". 23.40 Фильм "Сахар" (США). 02.05 Фильм "Судьба человека" до 04.07	06.15 "Жди меня". Киноконцерт 06.55 Фильм "Живые и мертвые". 1964 г. 10.05 "Военные песни". Концерт Дмитрия Хворостовского. 11.00 Юбилейный концерт Олега Митяева. Часть 2-я 12.30 Киносопел "Сталинград". 1989 г. 14.00 ВЕСТИ. 14.15 Киносопел "Сталинград". 1989 г. 16.00 ВОЕННЫЙ ПАРАД. ПОСВЯЩЕННЫЙ 61-Й ГОДОВЩИНЕ ПОБЕДЫ В ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЕ 1941-1945 гг. 17.00 Фильм "Экспонат машины боевой". 1983 г. 18.00 Большой праздничный концерт, посвященный Дню Победы. 18.55 "Светлой памяти павших в борьбе против фашизма". МИНУТА МОЛЧАНИЯ. 19.00 Большой праздничный концерт, посвященный Дню Победы. 20.00 ВЕСТИ. 20.25 Фильм "Нелюбимое задание". 2004 г. 22.00 Фильм "Торжественный вечер". 23.40 Комедия "Империя". 01.15 Фильм "Стрелок" До 02.53	05.00 "Доброе утро, Россия!" 08.45 Комедия "Империя". 10.45 ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ. 11.00 ВЕСТИ. 11.30 ВЕСТИ-МОСКВА. 11.50 "Комната смекалки". 12.35 Фильм "Шит и мей". 1-я серия. "Без права быть собой". 14.00 ВЕСТИ. 14.20 ВЕСТИ-МОСКВА. 14.40 Фильм "Шит и мей". 2-я серия. "Приказано выжить". 16.40 ВЕСТИ-МОСКВА. 17.00 ВЕСТИ. 17.15 "Кулаки и партнеры". 17.50 "Обреченная стать звездой". Телеэкранный. 18.45 Т/с "Волны". 19.45 ВЕСТИ. ПОДРОБНОСТИ 20.00 ВЕСТИ. 20.30 ВЕСТИ-МОСКВА. 20.50 "Спокойной ночи, малыши". 21.00 Т/с "Тайны следствия-5". 23.20 "Мой серебряный шар". Ведущий - Виталий Вульф. 00.15 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ. 00.30 "Честный детектив". Авторская программа Эдуарда Петрова. 01.00 "Снежная". 01.30 "Дорожный патруль". До 01.43	05.00 "Доброе утро, Россия!" 08.45 Т/с "Тайны следствия-5". 10.45 ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ. 11.00 ВЕСТИ. 11.30 ВЕСТИ-МОСКВА. 11.50 "Рождество проклятия Ганди". 12.45 "Частная жизнь". 13.45 ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ. 14.00 ВЕСТИ. 14.20 ВЕСТИ-МОСКВА. 14.40 Фильм "Шит и мей". 4-я серия. "Последний рубль". 16.40 ВЕСТИ-МОСКВА. 17.00 ВЕСТИ. 17.15 "Кулаки и партнеры". 17.50 "Обреченная стать звездой". Телеэкранный. 18.45 Т/с "Волны". 19.45 ВЕСТИ. 20.00 ВЕСТИ. 20.30 ВЕСТИ-МОСКВА. 20.50 "Спокойной ночи, малыши". 21.00 "Юрмала". 22.55 Фильм "Шлофрен". 01.55 Айс Кьюб и Эва Мендес в комедийном боевике "Все о Бенджамине" (США). 2002 г. До 03.53	06.00 "Доброе утро, Россия!" 07.40 "Золотой ключик". 08.00 ВЕСТИ. 08.10 ВЕСТИ-МОСКВА. 08.20 "Диалог животных". 08.35 "Военная программа". 09.20 "Вокруг света". 09.50 "Субботник". 10.30 "Народный артист". 11.00 ВЕСТИ. 11.10 ВЕСТИ-МОСКВА. 11.20 "Свои люди". 12.15 "Андал и Компания". 13.15 "Гарем". 14.00 ВЕСТИ. 14.20 Боевик "Риск без контракта". 1992 г. 16.00 "Формула власти". Альберт - князь Монако. 16.30 "Кирилл Лавров". 17.00 ВЕСТИ. 17.20 ВЕСТИ-МОСКВА. 18.00 ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ. 18.30 "Честный детектив". Авторская программа Эдуарда Петрова. 19.00 "Народный артист". 20.00 ВЕСТИ. 20.15 "Субботний вечер". 20.40 Фильм "Монета" (США). 02.10 ПРЕМЬЕРА. Дольф Лундгрена в боевике "Ретроград" (США-Великобритания-Италия). 2004 г. До 02.25	05.45 Фильм "Коллеги". 1963 г. 07.25 "Здоровье". 07.35 "Сельский час". 08.00 ВЕСТИ. 08.10 ВЕСТИ-МОСКВА. 08.20 "Русское лето". Результаты розыгрыша. 08.30 "Гарем". Мультфильм. 08.50 Комедия "Отцы и деды". 10.30 "Утренняя почта". 11.00 ВЕСТИ. 11.10 ВЕСТИ-МОСКВА. 11.20 "Городок". 11.55 "Сам себе режиссер". 12.45 "Смешной день ранде-ния". 13.15 "Бомба для певца. Владимир Мигуля". 14.00 ВЕСТИ. 14.20 "Фильм №86". 15.05 "Великолепная восьмерка". 15.50 "В Городке". 16.00 Детектив "Игра всерьез". 18.0 "Смешные разрешаются". 20.00 "ВЕСТИ НЕДЕЛИ". 21.00 "Специальный корреспондент". 21.25 Фильм "Тюса". 2005 г. 23.45 "Национальный интерес". Ток-шоу 00.35 Боевик "Полетел дракон" (Франция-США). 2001 г. до 02.33
НТВ 3-й канал	05.00 Мультфильм "ДЮЙМО-ВОЧКА" 05.30 Валентина Сарова, Лев Савердин в фильме "ЖДИ МЕНЯ" 07.00 "СЕГОДНЯ" 07.20 Вячеслав Тихонов, Леонид Броневой и Олег Табаков в сериале Татьяны Любушиной "СЕМНАДЦАТЬ МГНОВЕНИЙ ВЕСНЫ" 09.00 "СЕГОДНЯ" 09.20 Сериал "СЕМНАДЦАТЬ МГНОВЕНИЙ ВЕСНЫ" 12.00 "СЕГОДНЯ" 12.20 Сериал "СЕМНАДЦАТЬ МГНОВЕНИЙ ВЕСНЫ" 15.00 "СЕГОДНЯ" 15.20 "ВЕЛИКАЯ ОТЕЧЕСТВЕННАЯ: Сталин в Берлине" 16.00 Дмитрий Щербина, Светлана Рыкова в фильме "ВНИМАНИЕ, ГОВОРИТ МОСКВА!" 17.55 СВЕТЛОЙ ПАМЯТИ ПАВШИХ В БОРЬБЕ ПРОТИВ ФАШИЗМА. МИНУТА МОЛЧАНИЯ 18.00 "СЕГОДНЯ" 18.40 Фильм "ВНИМАНИЕ, ГОВОРИТ МОСКВА!" 20.30 Фильм "В августе 44-го..." 22.40 Фильм "МАЖЕСТИК" 01.25 Чак Норрис в боевике "ГЛАЗ ТИГРА" /США/ 02.50 Сериал "КАРНАВАЛ" 03.40 Сериал "ХОЛМ ОДНОГО ДЕРЕВА" /США/ До 04.30	04.30 Мультфильм "СКАЗКА О СОЛДАТЕ" 04.50 "РОЖДЕНИЕ ПОБЕДЫ". Фильм-концерт. 05.45 Сериал "СЕМНАДЦАТЬ МГНОВЕНИЙ ВЕСНЫ" 07.00 "СЕГОДНЯ" 07.20 Сериал "СЕМНАДЦАТЬ МГНОВЕНИЙ ВЕСНЫ" 09.00 "СЕГОДНЯ" 09.20 Сериал "СЕМНАДЦАТЬ МГНОВЕНИЙ ВЕСНЫ" 12.00 "СЕГОДНЯ" 12.20 Сериал "СЕМНАДЦАТЬ МГНОВЕНИЙ ВЕСНЫ" 15.00 "СЕГОДНЯ" 15.20 "ВЕЛИКАЯ ОТЕЧЕСТВЕННАЯ: Сталин в Берлине" 16.00 Дмитрий Щербина, Светлана Рыкова в фильме "ВНИМАНИЕ, ГОВОРИТ МОСКВА!" 17.55 СВЕТЛОЙ ПАМЯТИ ПАВШИХ В БОРЬБЕ ПРОТИВ ФАШИЗМА. МИНУТА МОЛЧАНИЯ 18.00 "СЕГОДНЯ" 18.40 Фильм "ВНИМАНИЕ, ГОВОРИТ МОСКВА!" 20.30 Фильм "В августе 44-го..." 22.40 Фильм "МАЖЕСТИК" 01.25 Чак Норрис в боевике "ГЛАЗ ТИГРА" /США/ 02.50 Сериал "КАРНАВАЛ" 03.10 Сериал "КАРНАВАЛ" 04.10 Сериал "ХОЛМ ОДНОГО ДЕРЕВА" /США/ До 05.00	05.00 "СЕГОДНЯ УТРОМ" 08.05 "ЖЕНА СТАЛИНА НАДЕЖДА". Док. фильм 09.00 "СЕГОДНЯ" 09.20 "ОСОБО ОПАСНО" 09.55 "КВАРТИРНЫЙ ВОПРОС" 10.55 "СЛЕДСТВИЕ ВЕЛИ..." 12.00 "СЕГОДНЯ" 12.30 Детектив "ШПИОН-СКИЕ ИГРЫ-2" 14.30 "ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ" 15.00 "СЕГОДНЯ" 15.25 Сериал "ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА" 17.30 "ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ" 18.00 "СЕГОДНЯ" 18.35 Т/с "ОХОТА НА ГЕНИЯ" 19.40 Олег Меньшиков, Чулпан Хаматова в сериале "ДОКТОР ЖИВАГО" 21.00 "СЕГОДНЯ" 21.40 Вуди Голдберг в комедии "РОКОВАЯ КРАСОТКА" 23.45 Анна Гальева, Габриэль Гарсиа в фильме "ЧЕРНЫЙ АНГЕЛ" /Италия/ 02.05 "ОРУЖИЕ, МИКРООРГАНИЗМЫ И СТАЛЬ". Документальный сериал. 03.10 Сериал "КАРНАВАЛ" 04.10 Сериал "ХОЛМ ОДНОГО ДЕРЕВА" /США/ До 05.00	05.00 "СЕГОДНЯ УТРОМ" 08.05 Михаил Лермонтов. "Последний купец". Док. фильм 09.00 "СЕГОДНЯ" 09.20 "ГЛАВНАЯ ДОРОГА" 09.55 Фильм "ВНИМАНИЕ, ГОВОРИТ МОСКВА!" 12.00 "СЕГОДНЯ" 12.30 Сериал "ОХОТА НА ГЕНИЯ" 13.30 Сериал "ДОКТОР ЖИВАГО" 14.30 "ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ" 15.00 "СЕГОДНЯ" 15.25 Сериал "ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА" 17.30 "ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ" 18.00 "СЕГОДНЯ" 18.35 Т/с "ОХОТА НА ГЕНИЯ" 19.40 Т/с "ДОКТОР ЖИВАГО" 21.00 "СЕГОДНЯ" 21.40 Робин Уильямс в фильме "ОКОНЧАТЕЛЬНЫЙ МОНТАЖ" /США-Германия/ 23.3		

(Кэпсээн)

Эдэр үлэнхитэр Аграфена Никофоровнаба

ийлддэгтэйгээр барах, салгыг сэрнэ ветраннигд
Матвей Филипповичка аттанылар. Бу сырныга
олох атын көстүү, сиргэ тинирэн хэлбэйт сайн-
наллыгбйт эргэ дьнз, хайдаа эрх ийи олоорбо-
тобо ыраажыт курдук тэлгэз таһа ыһыллан-
тобуллан, барьта-бары ардыһан-сардыһан ту-
раахтыр. Дьнз иһэ хэбис-харага, сикэтээх сал-
гыннаах. "Ким баарый?" — дизи ыһылынга хо-
руй иһиллибэтэ. Чочумча буола түһэн барах хос
инигар ким эрх сөтөлөрө иһилиннэ. Олялаах ту-
ра түһэн барах кириэн хойу өгөйбүттэрэ, Мал-
пый (норукка биллэр аата) кьордыаас оронугар
олорохтуур. Эдэр үлэпиттэр кыйыһы бь-
рааһынныгыһан ээрдэлээн, бэлэкэтэрин тутта-
ран барах, бачча кэлбичэ дьнзени-уоту өрө тар-
дан барыахайын дьнз сыл-сал курдук тутан
үлэлээн бардылар. Малпый ол тухары саната су-
ох токуллан олоорохтоого, арай харахтара тодо
эрэ санаагараабыттың бири сирн одуулууллар.
Кини ыарахан олоон сэгэтэн кэлсэтээххэ нан-
нык. Эдэр уол 1943 сыллаахха сэрингэ ыһырыл-
лан, кьорыһы хонуутугар өстөөбү кыта хор-
сунуук кириэн, сэрин бүтүөн эрэ инкинэ
бааһыран дойдугугар эргиллэн кэлбэтэ. Теге
дэбэни дооролон буоллар эдэр кини күүһэ кьан-
арыһан үлэ уһутугар түстүтэ. Букатын сааһыран
баран көргөнэммитэ, биир уол олоонмута.
Уоллара үөрэхтэнэн, үлэлэнэн, куорат бири бас-
көс тэрилтэтигэр салайааччыһан аһанан, дьнз
киэнэ үчүгэйэ, массыһа кизнэ "крутой" буо-
лан, созурууһан-хотунан санаатарын айы кэлэ-
бара сылдыбыта. Төрөлпүттэригэр бири хосто-
ох таас дьнз ылан бизрбэтэ. Ол эрээри тус
олоорбо табыллыбатаа, Аһыһ аска умнаһан ба-
стакы кэргэнэ оботун идээ араһсан дойдугугар
барбьта. Онгон июнистэн үс оролоох дыхтарар

Олялаах икки ыткы кырдыааска сылдьан үлэ чааһын бүтүүтэ дьылларгыгар кэллилэр. Бу күн Оля олус элбэти толкуйдаата, ырыналаан кырдыа: "Син сытын аайы көрсөр кырдыабаар-быт дьынкээх дьылларынын дьэ билэ сылдьар-быт хомолтолоох быһыы буолла. Киһи үөрэр даһаны, сонньуйар даһаны түгэнэ. Биһиги эдэр көлүөнэлэр күнүзүбүһүн сылдьабыт. Оттон бу биһиги туслуугар эйэлээх олобу уһансыбыт ыткы кырдыабаарастыгыгар кыра даһаны болгомото олус наадалаах".

Галина ПОЛУСКИНА.

Автор сурутар этилэр сонго
редакция позициялар мэлди сөл түбэлэр
буолбатах. Сурукка ыйыллар чакчылар
кырдыктаахтарыгар эллиэтинэни
автор тус бэйэте сүтүр.